FACULTATEA DE MEDICINA DIN BUCUREŞTI

Nr. 5105

CONTRIBUŢIUNI
LA STUDIUL
MEDIULUI SOCIAL CA FACTOR ETIOLOGIC IN GENEZA PSIHOZELOR ŞI STĂRILOR PSIHOPATICE

TEZĂ

PENTRU

DOCTORAT IN MEDICINĂ ŞI CHIRURGIE

PREZENTATĂ ŞI SUSŢINUTĂ IN ZIUA

de.....Decemvrie 1940 ora.....p. m.

DE

MOTAŞ D. ŞTEFAN

Fost extern cu concurs al Casei Muncii C. F. R.

Fost intern al Spitalului Central

BUCUREŞTI. —IMPRIMERIA VĂCĂREŞTI

1940

FACULTATEA DE MEDICINĂ DIN BUCUREŞTI

Decan D-l **Prof. Dr. P. Tomescu.**

PROFESORI TITULARI:

1. Anatomie Umană	D-l. Prof. Dr.	* * *
2. Chimie Generală Medicală şi Biologie	„ „ „	*V. Ciocâlteu*
3. Zologia Medicală şi Parasitologia	„ „ „	*Gh. Zotta*
4. Histologia şi Embriologia . . .	„ „ „	*I. T. Niculescu*
5. Fiziologie şi Fizică Medicală . .	„ „ „	*I. I. Niţescu*
6. Anatomie Patologică	„ „ „	*Emil Crăciun*
7. Bacteriologie	„ „ „	*M. Ciucă*
8. Medicina Exp. şi Patologia Gen.	„ „ „	*C. Ionescu-Mihăeşti* / *D. Combiescu*
9. Igiena şi Medicina preventivă . .	„ „ „	*D. Mezincescu*
10. Farmacologia	„ „ „	* * *
11. Clinica Medicală I-a	„ „ „	*D. Danielopolu*
12. „ „ II-a (Semiologia)	„ „ „	*A. Dobrovici* / *N. G. Lupu*
13. „ „ III-a (Terapeutica)	„ „ „	*D. Dumitrescu Mante*
14. „ Chirurgicală (Semiologia) .	„ „ „	*A. Jianu*
15. „ „ şi ortopedică .	„ „ „	*I. Iacobovici*
16. „ „ şi Boale C. Urinare	„ „ „	*N. Hortolomei*
17. Clinica Chirurgicală terapeutică şi operatorie Anatomie Topografică	„ „ „	*Tr. Nasta*
18. Clinica Obstreticală şi Ginecologică	„ „ „	*C. Daniel*
19. „ Dermatologică şi Sifiligrafică	„ „ „	* * *
20. „ Puericultură	„ „ „	*T. Gane*
21. „ Infantilă	„ „ „	*A. Rusescu*
22. „ Neurologică şi Endocrinologică	„ „ „	* * * / *N. Ionescu Siseşti*
23. Clinica Psihiatrică	„ „ „	*P. Tomescu*
24. „ Oftalmologică	„ „ „	*D. Manolescu*
25. „ Balneologică şi Dietetică	„ „ „	*Gh. Băltăceanu*
26. „ Oto-Rino-Laringologică .	„ „ „	*N. Meţianu*
27. „ Boalelor Contagioase . .	„ „ „	*Th. Mironescu*
28. „ Stomatologică	„ „ „	*D. Teodorescu*
29. Medicina Legală	D-l Dr.	*T. Vasiliu (supl.)*

JURIUL DE PROMOŢIUNE:

Preşedintele tezei: **D-l Prof. Dr. Tomescu. P.**

Membrii:
- **D-l Prof. Dr. Niculescu T. I.**
- **„ „ „ Ionescu Siseşti N.**
- **„ Agreg. „ Paulian D.**
- **„ Doc. „ Dimolescu A.**

Facultatea consideră opiniunile expuse în această lucrare ca proprii ale autorului şi nu are a exprima, nici aprobare, nici desaprobare.

INTRODUCERE

I

In toate ramurile de activitate omenească, intelectuală sau tehnică, pentru uşurinţa studiului fenomenelor, s'a stabilit un plan de lucru, făcut după normele formale ale logicei.

Acest plan de lucru îl vom găsi aplicat şi în medicină, necesitate rezultată fie din nevoia de clasificare a fenomenelor atât de variate, cât şi din nevoile didactice.

In medicină, fiecare cadru nosologic este împărţit într'o serie de capitole: Etiologie, Patogenie, Anatomie Patologică, Simtomatologie, Diagnostic, Evoluţie şi pronostic, pentru ca în cele din urmă să trecem la tratament, încoronarea muncii depusă de medic, deoarece prin tratament diminuăm sau în unele cazuri, îndepărtăm suferinţa omenească.

Deci toată această muncă este făcută cu un scop bine determinat, a veni în ajutorul semenului nostru de a vindeca pozitiv, sigur, orice suferinţă omenească, sau măcar de a o ameliora, de a o uşura vremelnic.

Aceasta a fost prima condiţie a artei medicale formând şcoala medicală scolastică, medicina curativă.

Mai târziu s'a născut un nou curent, care şi-a pus ca ideal: lupta de a preveni îmbolnăvirea, de a îndepărta cauzele producătoare de boli, medicina preventivă ramură a vastei discipline a igienei.

Astăzi, din cauza complexului de împrejurări şi cunoştiinţe precum şi din cauza enormei desvoltări a ştiinţei, medicina preventivă se individualizează, caută a se izola de igienă, de a deveni o disciplină aparte.

Igiena, medicina preventivă şi curativă îşi pun drept scop, deci, îndepărtarea suferinţei umane sau îndepărtarea cauzelor

producătoare de boli şi felul în care ne putem păstra sănătatea, ajungând la maximul de dezvoltare fizică şi psihică.

Pentru atingerea acestui desiderat însă trebue să cunoaştem aprofundat cauzele producătoare de boli, de turburări deci să cunoaştem Etiologia, ştiinţa cauzelor producătoare de turburări. Sublata cauza, tollitur effectus.

II

Dacă luăm tratatul clasic de psihiatrie a lui „Regis" şi-l deschidem la capitolul „Etiologie Generală" găsim în cartea I-a, Capitolul I, Pagina 22, următoarea clasificare a cauzelor producătoare de psihoze:

A) Cauze predispozante:

a) Generale: civilizaţie, rasă, evenimente politice, revoluţii, războai, idei religioase, superstiţii.

b) Individuale: hereditate, etate, sex, climat, anotimp, fazele lunare, temperatură, stare civilă, profesiuni, educaţie.

B) Cauze ocazionale:

a) Cauze psyhice oboseală, emoţiuni, pasiuni, griji, imitaţiune, contagiune, captivitate.

b) Cauze fiziologice: pubertate, menstruaţie, sarcină, naştere, etate, critică.

c) Cauze patologice: intoxicaţiuni, (endo şi exogene), infecţiuni, maladii ale altor aparate din organismul nostru sau maladii generale.

Deşi, această înşiruire de cauze, poate fi supusă la multe critice, totuşi putem vedea că psihozele sunt datorite:

A) Unor cauze ce depind de factorul hereditar.

B) Unor cauze ce depind de factorul individ.

C) Unor cauze ce depind de mediul fizic.

D) Unor cauze ce depind de mediul social.

In prezenta lucrare înţelegem să aducem o umilă contribuţiune în elucidare influenţei ce o are mediul social.

Hereditate. Constituţie. Mediu. Fizic.

Premiza de la care înţelegem a pleca este că mediul social — dacă ar avea vre'o influenţă — această influenţă lucrează asupra unui produs care vine pe lume cu o sarcină bine stabilită, lăsată lui moştenire de la părinţi şi generaţiunile trecute, sarcină hereditară care formează ceeace psihologii numesc „Eul", sau personalitatea înăsăută, constituind „Constituţia individuală".

Pe acest fond înăscut se grefează apoi experienţa personală.

Dacă luăm evoluţia regnului animal şi vegetal din jurul nostru şi vedem legile de care ascultă, vedem că numai omul a putut, graţie superorităţii sale, de a se sustrage mediului natural până la un punct.

Pe când plantele sunt legate de pământul ce le dă hrană, pe când animalele sunt legate prin rădăcini puternice de mediul în care trăesc, omul a putut să treacă peste aceste piedici ajungând în vârful piramidei Creaţiunei.

Această descătuşare a omului, trebue să o recunoaştem nu ar-fi fost posibilă dacă omul nu ar fi trăit în societate.

Un alt element de care se impune a ne aminti este faptul bine stabilit că omul cu cât se descătuşează mai mult de domnia mediului cosmic şi fizic, a mediului natural, cu atât mai mult el este sclavul, mai supus, al mediului social.

Exemplul ne este dat de viaţa popoarelor primitive ale Africei şi popoarele civilizate ale Europei şi Americei.

Societatea

Auguste Comte în „Clasification des Sciences" aranjează pentru prima oară Sociologia în cadrul biologiei, luând-o din domeniul filozofic metafizic, iar în anul 1851 în „ Cours de Philosophie Positive" consideră că o funcţiune mintală este numai atunci complet cunoscută, când avem următoarele date:

a) Sediul său cerebral şi b) Condiţiunile sociale ale desvoltării sale.

Prin aceasta sociologia intră odată pentru totdeauna în grupul ştiinţelor positive, fiind ştiinţa ce se ocupă cu studiul faptelor sociale.

De aicea deducem că laboratorul în care se nasc faptele sociale este societatea şi pe această individualitate vrem noi a o cunoaşte".

Societatea, am putea-o defini ca un „tot compus din elemente particulare asociate, sau vorbind matematiceşte este suma părţilor".

Dacă am considera această definiţie ca perfectă am greşi mult, deoarece socitatea este cu mult mai mult decât suma părţilor. Asupra acestui capitol vom reveni.

Ca şi individul, societatea are o viaţă proprie, o evoluţie. O societate, ca şi un ins, se naşte, creşte, ajunge la maturitate şi apoi decade, pentru ca în cele din urmă să dispară, să moară.

Această evoluţie este supusă la legi şi reguli, invariabile pentru un moment, variabile însă în timp şi spaţiu.

Este natural ca într'o lucrare de medicină să nu ne fie îngăduit de a discuta pe larg diversele legi călăuzitoare pentru o societate, însă pentru a putea să înţelegem mai bine subiectul acestei lucrări, nu este mai puţin adevărat, că trebue măcar a le înşirui, deoarece din ele putem trage unele concluziuni.

Naşterea unei societăţi are la bază mai mulţi şi variaţi factori:

rasa (care în timpurile noastre joacă un rol aşa de important), consideraţiuni de mediu fizic sau giografic, imitaţiuni, etc.

Odată societatea născută trebue să se conserve, să crească, să ajungă la maturitate şi atunci să caute prin toate posibilităţile a se menţine.

Aceste evoluţiuni se îndeplinesc după următoarele legi: (după *Palante*. Precis de Sociologie Ed. VI Pag. 67. Felix Alcan)

A) Legea unităţii şi a continuităţii sociale.

B) Legea de adaptare socială.

C) Legea diferenţierei sociale.

D) Legea solidarităţii sociale şi a eliminării neconformiştilor.

E) Legea varietăţii sociale.

F) Legea asimilării sociale progresive.

Cu toate aceste legi ajunge un moment fatal în care societatea ce a strălucit odată să degenereze, să moară.

Exemple de natura fenomenului descris mai sus le cunoaştem cu toţi, istoria antică nu este decât ilustrarea nediscutabilă a acestei vieţi a societăţii căci nici organizarea atât de măreaţă a statului şi nici enorma forţă militară a românilor nu a putut stabili prăbuşirea imperiului atât de strălucitor.

Vedem deaicea că aceiaşi lege biologică immuabilă tiranică, lege pe care nici un ins nu o poate evita, se petrece şi în lumea socială ca şi la plante şi la animale.

Biologii societăţilor, sociologii, s'au separat în mai multe şcoli. Vom aminti aicea de două curente ce au oarecare influenţă asupra felului în care noi concepem influenţa mediului social asupra psihicului individual.

Aşa avem şcoala franceză, reprezentată de *Durckhim*, *Davy*, etc, ce explică funcţiunile mintale prin viaţa socială sub influenţa cărora se formează. A doua şcoală este cea engleză (*Taklor*, *Lang*, etc.), care are ca punct de plecare identitatea spiritului uman, întotdeauna asemănător lui îusuşi din punct de vedere logic, în toate timpurile şi la toate popoarele.

Relaţia dinte individ şi societate.

Am spus mai sus că societatea este mai mult decât suma părţilor.

Să vedem ce funcţiuni exercită societatea asupra indivizilor, cari o formează.

Durckheim în „Règles de la méthode sociologique“ Ed. III Pag. 8 ne spune că societatea impune individului care face parte dintr'însa: „Modul de a lucra, de a gândi, de a simţi a colectivităţii, deci cu tot aspectul lor individualist, aceste aspecte sunt exterioare individului, şi mai au o particularitate: au o putere de constrângere în virtutea căreia ele se impun elementului“.

Deci unul din caracterele importante ale faptelor sociale este de a se impune indivizilor. Această constrângere adesea tiranică, pe care elementul o suferă din partea colectivităţii nu ar fi posibilă dacă componentul „omul“ nu ar fi un animal social prin nevoie organică, deoarece familia, primul nucleu social, corespunde şi unei nevoi organice individuale.

Societatea creează concepţiunile, conţinutul gândirei, principiile generale organizatoare ale cunoaşterei şi funcţiunile intelectuale: clarificare, abstracţie, generalizare.

Societatea formează sentimentele noastre de familie, morale, religioase, într'un cuvânt toate tendinţele ce nu sunt legate de excitaţiunile organice imediate, în plus activează asupra tendinţelor socializându-le, astfel sentimentul de pudoare, ţinerea la cuvântul dat, sentimentul de proprietate, nu sunt decât produse sociale.

Instinctele noastre sunt deformate de societate în mijlocul căreia trăim: un singur exemplu ne ar fi suficient pentru a ilustra această afirmaţiune:

Foamea, acest instinct aşa de imperios, care adesea pune pe individ în conflict cu societatea (justiţia soluţionează atâtea delicte comise sub imperiul acestei necesităţi fiziologice) din cauza evo-

luţiei societăţiei a luat un aspect cu totul nou, manifestându-se prin noţiuni de socializare a instinctului, ceeace este egal cu politeţea.

Această socializare a instinctului este deosebită însă după constituţia diferitelor societăţi: în China politeţea cere să mănânci cu beţişoare, cu mâna, nu cu furculiţa!

In volumul de psihologie a lui *Dumas* (vol II pag. 785 şi următoarele) găsim următoarele date asupra problemei ce ne preocupă:

„Sociologia este principiul de explicaţie al psihologiei. Viaţa colectivă a mediului social, care are o realitate proprie, se reflectă în individul civilizat şi-l face ceeace este."

„Mai mult, inteligenţa este legată de societate. Natural că mă refer la înteligenţa, ca facultate de a gândi în mod logic de a gândi impersonal sub specia eternităţii, şi aceasta se poate explica prin:

a) Viaţa în comun, în societate, exaltează puterile individuale, omul în societatea face lucruri pe cari singur nu le-ar fi făcut sau nu le-ar fi putut să le facă.

b) Societatea lucrează ca putere conservatoare, ca tradiţie ea este gardianca câştigurilor anterioare, pe care le trasmite individului. Ea cere individului să se asimileze, de unde rezultă presiunea socială şi caracterul de contrarietate, pe cari le au reprezentaţiunile colective.

c) Structura socială se reflectă până la un punct în gândire indivizilor.

Societatea însă nu poate creia inteligenţe.

Există o gândire colectivă cu un mecanism special şi legi proprii, cari se produc şi se modifică după condiţiuni sociale determinate.

Legile gândirei sociale ar fi :

1. Comune unui grup social dat;

2. Transmisibile din generaţie în generaţie.

Ele se impun individului şi deşteaptă în e, după caz sentimentul de respect, teamă, adoraţiune.

„Grupul social există cu o conştiinţă şi mentalitate proprie, învăluind individul din toate părţile, penetrându-l, formându-l după imaginea sa".

„Societatea este un focar de energie, gândire, sentimente, la care vin să se adape indivizii, focar din raza căruia omul nu se poate sustrage".

Din cele de mai sus vedem că societatea ar avea două roluri antagoniste în aparenţă:

Societatea ar fi mediul natural şi necesar al desvoltărei individuale fără de care elementul nu ar putea fi ceeace este. Societatea însă prin constrângerea exercitată asupra individului îl poate supune la comportamente pe care omul singur, izolat nu ar fi fost capabil de a le îndeplini.

In rezumat societatea ar fi principiul explicativ al individului.

Legea conformismului social, a eliminării neconformiştilor şi legea adaptărei sociale.

Am arătat mai sus că societatea ar fi principiul explicativ al individului.

Pentru a putea societatea să îşi îndeplinească acest rol, este necesar ca individul să se asimileze complect mediului în care trăeşte, să fie perfect lui.

Deci prin această asimilare se caută a se adapta psihicul individual la psihicul colectiv.

Orice societate organizată, cere dela membrii ei o oarecare asemănare de comportament, de opiniuni, de idei.

Societatea impune membrilor ei un fel de „mimentism" psihic.

In această privinţă *Sighele* ne arată: (Psychologie des Sectes. Pag. 140) sunt oameni cari au culoarea morală a grupului lor.

Din această lege a conformismului decurge în mod logic legea eliminărei neconformiştilor, a indivizilor rebeli. Această lege loveşte nu numai pe cei rebeli sau independenţi, ci şi pe cei slabi, incapabili de a folosi societatea (creaţia de aziluri, spitale de specialitate.)

Adaptarea la mediu însă nu împiedică indivizii de a se manifesta, de a eşi în relief din ambianţa anonimă socializată.

Numai că aceasta eşire în relief din rândurile mulţimei să nu aducă nici o ştirbire societăţii, şi din contră să o întărească şi mai mult.

Omul se naşte într'un mediu social, idealurile cari îl călăuzesc caută a-l înălţa în alte medii sociale mai superioare, câteodată reuşeşte, alteori împrejurări străine de voinţa lui îi silesc a rămâne în mediul în care s'a născut.

Dealcea se nasc suferinţe psihice a acelor indivizi.

Concepând faptele sub acest unghiu, ne putem explica, cre-

dem noi, progresul în sânul unei societăţi, ce are o adevărată tendinţă conservatoare.

Adaptarea la mediu este o lege biologică ce are la bază:

1. Egoismul individual, ce caută aşi face viaţa cât mai uşoară, la care se adaugă sentimentul inferiorităţii noastre.

2. O necesitate sociologică, ce se impune indivizilor prin legea ce explică fenomenul „constrângerei sociale“.

Constrângerea socială

In capitolul precedent am arătat pe scurt care sunt, după sociologi, caracteristicile societăţii şi legile sociale.

Organizarea socială, care are influenţa cea mai covârşitoare asupra individului, este statul.

Statele în secolul nostru au 2 feluri de conduceri:

Aşa zisele state democratice, în care şeful statului cu ajutorul guvernului, ce este responsabil, conduce destinele naţiunei, secondaţi fiind în opera lor de cuvântul şi directivele cetăţenilor exprimate prin aleşii naţiunei sau parlamentari.

Statele autocratice, dictatoriale, în care un singur ins, cu însuşiri deosebite faţă de media comună, îşi asumă întreaga răspundere a conducerei şi directivelor naţiunei sale.

Acest al 2-lea aspect de organizare a statului este acela care pentru lucrarea prezentă, are o importanţă mai mare.

Pe când în statul democratic indivdul îşi are o libertate aproape absolută a judecăţilor, raţionamentelor, manifestărilor sale exterioare (libertate natural numai până la un anumit punct), în statul autocrat, individul se înfundă în mecanismul precis şi riguros prescris de cel ce îl conduce.

In acest caz cetăţeanul renunţă la drepturile sale individuale, executând numai prescripţiunile poruncite, deci constrângerea socială este cu mult mai puternică.

Constrângerea socială se datoreşte, după sociologi, faptului că individul se găseşte în faţa unei forţe care-l stăpâneşte şi în faţa căruia el nu mai are nici o putere. Forţa aceasta are o caracteristică, despre care noi am vorbit în capitolele precedente:

Societatea este un mediu natural al omului, bazată pe o putere de atracţie dintre indivizi.

Deaceia tendinţele antisociale şi egoiste ale individului se înfrânează în faţa foloaselor pe care insul le are deja societate, colectivitate.

Chiar în statul ideal descris de Proudhon, un fel de utopie comunistă, există o constrângere socială: acea societate de lucrători, liberi, independenţi, trebue să se supună cu sfinţenie muncii pentru a putea să trăiască.

In statul autocrat libertăţile individuale fiind suprimate, constrângerea socială este la maximul:

Felul de a gândi, de a simţi, de a reacţiona a cetăţenilor din aceste ţări este acela impus de conducător.

Pentru ca un conducător să ajungă la acest scop, trebue să se impună maselor, impunere care se bazează la început pe forţă, mai târziu pe îndeplinirea idealurilor colective, pe care el le creiază spre binele naţiunii conduse precum şi pe creiarea unei mistici.

Observând modul de comportare a popoarelor conduse autocrat găsim următoarele caracteristici:

Există un fel de entuziasm colectiv, explicat prin un fenomen de contagiune.

O reîntoarcere la o stare de insensibilitate faţă de suferinţele altor fiinţe, cari nu gândesc la fel cu noi, şi cărora li se produc suferinţe fizice sau morale adesea din cauze independente de voinţa lor.

Nerespectul vieţii aproapelui uostru, dacă nu îmbrăţişează ideile şi modul de comportare a colectivităţii.

II

In statul autocrat o mare parte îmbrăţişează părerile conducătorului fără a suferi nici un fel de constrângere. La aceştia nu vom avea nici un fel de turburare fizică sau psihică, adaptarea la noul regim făcându-se fie prin convingere, fie lipsă de discernământ.

Alţii însă în faţa părerilor pe cari ei nu le admit, fiind contrare idealurilor lor intelectuale, vor reacţiona deosebit, după constituţia fiecăruia:

Sau vor combate noile idei, contrare intereselor sau idealurilor lor intelectuale, ajungând până la sacrificarea propriei lor persoane în luptă pentru idee.

Sau în faţa noilor impuneri, se retrag în ei însuşi, se închid, se interiorizează, temându-se de a arăta ceeace gândesc, temându-se de cei ce caută să le vorbească, formându-se cu timpul adevărate psihoze de interpretare, de persecuţie.

In fine a treia categorie ar fi reprezentată de acei, cari prin naştere, adică prin tara hereditară, sunt cei ce în cazuri de schimbări de regim, revoluţii se dedau la crime politice, înoată în sânge cu uşurinţă şi fără de nici o remuşcare.

III

In paragrafele anterioare căutam să arătăm cari ar fi reacţiunile individului la starea de lucruri într'un stat, în care viaţa se scurge într'un curs aşa zis normal şi bine stabilit de conducătorii ei, oricare ar fi forma de guvernământ.

In acest paragraf, voim a vorbi de manifestările neobişnuite din evoluţia normală a unei colectivităţi, cari le putem socoti ca adevărate stări patologice ale societăţii, (în comparaţie cu patologia individului, ce este o alterare a normalului).

Sunt cazuri în care situaţiuni noi, neprevăzute, se manifestă şi la care individul ea parte fără nici o pregătire anterioară.

Acest caracter de neprevăzut, de ivire transitorie, a unor evenimente sociale, ce interesează pe toţi membrii, aceleiaşi colectivităţi, cer din partea individului o participare mai activă la viaţa socială, în care să se adapteze la situaţiuni noi, şi poate cu totul contrare felului său anterior de viaţă, dând naştere la conflicte afective, la comportări anormale sau putând declanşa chiar psihoze.

Aceste psihoze, ce sunt reacţiunea individuală la o manifestare socială de actualitate, sunt cunoscute sub denumirea de „psihoze de actualitate" (Claude, Levy-Valensi).

Clinica de psihiatrie din Bucureşti, de sub conducerea D-lui *Profesor Dr. P. Tomescu*, a făcut cunoscut, cu ajutorul asistenţilor Dr. Dan Constantinescu şi C. Daniel, până în prezent un număr de „psihoze de actualitate", ca urmare a curentelor şi reacţiunilor ce îşi făcuseră loc şi în ţara noastră. (Societate de Psihiatrie, şedinţa din 14 Decemvrie 1939).

Şi în acest cadru nu putem însă să nu ţinem cont de factorul constituţional individual, ce are rol prim, iar factorul ocazional determinând reacţiunea individului ne arată numai felul în care se poate manifesta imperfecţiunea umană.

De aceia concluziunea practică, a necesităţei organizărei igienei mintale, preconizată şi susţinută cu multă convingere de D-l. *Profesor Dr. P. Tomescu*, prin care putem să căpătăm indivizi cu reale valori pozitive.

IV

Rezumând cele de mai sus vedem că „constrângerea socială" este de două feluri:

Constrângerea socială obişnuită a unei organizări sociale.

Constrângerea socială sporadică, produsă cu o mişcare colectivă oarecare.

Amândouă aceste manifestări de constrângere socială formează un factor de care trebue să ţinem seama în geneza psihozelor, considerându-le ca factori ocazionali.

Constrângerea socială poate determina, după constituţia individuală, stări psihice anormale sau adevărate psihoze, cum ar fi psihozele obişnuite: deliruri de interpretare, de persecuţie, stări depresive, deliruri onirice sau cadre deosebite: psihonevroza de reacţiune şi psihoza de actualitate.

Din punct de vedere medico-legal, trebue să ţinem seama că „constrângerea socială“ poate duce cu uşurinţă la crime, la inşi la care nu am fi putut bănui aceasta.

Psihanaliza

John Locke, fondatorul psihologiei empirice engleze, în anul 1690 ajunsese la concluziunea că:

„Nihil est in intellectu quod prius non fuerit în sensu".

Iar *Leibniz*, cam tot în aceiaşi perioadă de timp ajunge la aceleaşi concluziuni ca şi Locke, ducând însă mai departe ideia filozofului englez, deoarece el modifică formula lui Locke în sensul că:

„Nihil est in intellectu quod non prius fuerit in sensu, nisi ipse intellectus".

Ceace aceşti filozofi au găsit exact în preajma anului 1690 este exact şi în secolul nostru, deoarece funcţiunile mintale ale individului sunt în funcţiune de impresiunile prezente sau trecute, pe care individul le-a avut.

Dr. Freud, punând bazele psyhanalizei, teoretic a fost un susţinător al filozofiei lui Locke şi Leibniz, deoarece psihanaliza are ca bază de susţinere următoarele puncte:

Din cauza organizării sociale prezente, a complexului moral şi social în care trăim, o serie întreagă de impresiuni nu pot fi păstrate în conştiinţa noastră ci sunt imagazinate, în ceace se numeşte inconştient, şi de acolo ele, energii latente, nu aşteaptă decât un moment prielnic pentru a isbucni, de a-şi manifesta puterea lor dinamică, de a produce fie simple abateri dela viaţa noastră de toate zilele, fie adevărate turburări psihice.

Dr. Freud, însă se depărtează de filozofii citaţi mai sus când explică mecanismul acestor erupţiuni ale forţelor inconştiente.

Pe când filozofii consideră că asociaţiunile de idei se pot face numai după planul clasic: contiguitate, asemănare, contrast, Freud pune în evidenţă un factor nou, de o importanţă capitală pentru teoria pe care o crează.

Acest factor este afectivitatea, ce ar juca un mare rol în asociaţia ideilor şi a imaginilor.

Afectivitatea vine însă cea mai adesea în conflict cu mediul social, ea fiind cea care suferă cea mai mult din relaţia dintre individ şi colectivitate.

Din traumatismul afectivităţii rezultă nevoia de refulare, rezistenţă, simbolism, care fac punctul culminant al teoriei freudiene.

Dr. Freud pune traumatismul afectivităţii mai ales în legătură cu aşa zisul „Complex al lui Oedip", adică cu sexualitatea.

Bazele psihologice ale psihanalizei s'ar putea rezuma în următoarele:

Paralel cu procesele psihice conştiente se petrec şi procese psihice inconştiente: sentimente, voinţă, gândire. Acest dualism conştient şi inconştient este noţiunea cea mai importantă în domeniul edificiului freudian.

Inconştientul nu este separat de conştient prin nici o barieră. Procesele conştiinţei nu trec însă în inconştient prin vre'un mecanism de degradare lentă.

Toate fenomenele petrecute într'o clipă oarecare a existenţei noastre sunt imagazinate în inconştientul nostru.

Ele îşi păstrează o stare de dinamism latent, dinamism ce devine activ atunci când împrejurările momentane sunt favorabile.

Materialele psihice ce formează sub-solul cu activitate latentă a conştiinţei noastre devin active în stările de reverie, de vis, distracţie, necaz, nevroze şi maladii mintale.

In stare normală pătrunderea conţinutului inconştient în sfera conştiinţei este regulată de un mecanism, reprezentat de un sistem de forţe constituite prin datele educaţiei, moralei, obiceiuri, etc., cari constitue personalitatea noastră etică, religioasă şi socială şi care poartă numele de cenzură

Cenzura este aceia care în mod normal împiedică imaginile, ideile sau tendinţele ce sunt în contradicţie cu sistemul moral, estetic, social, etc., de a se manifesta.

Impresiunile prezente sunt catalogate după criterii deosebite după gradul nostru de civilizaţie şi apoi sunt trecute în inconştientul nostru, unde sunt imagazinate pentru ca ele să izbucnească la momentul propice.

Mecanismul acesta de a trece conştientul în inconştient poartă după psihanalişti numele de „refulare".

Elementele aceste refulate, însă nu rămân în inactivitate, ele devin consilieri secreţi şi nemărturisiţi a sentimentelor, a gândirei, a acteior prezente.

Influenţa acestor imagazinări active se resimt în viaţa conştientă fie direct, fie indirect prin ajutorul simbolelor.

Pe aceste date Freud se bazează când ne dă mecanismul producerei psihozelor şi nevrozelor.

Conflictul isbucnit între dorinţa prezentă şi gradul nostru de civilizare constitue geneza stărilor anormale.

„O parte a personalităţii manifestă o oarecare dorinţă, o alta se opune şi o isgoneşte", produce în psihicul nostru conflicte ce sunt geneze de stări patologice în unele împrejurări.

Dar conflictul psihic se naşte mai ales din dorinţele născute din faţa realităţilor sensibile şi afective date de mediul inconjurător pe de o parte şi sentimentele, judecăţile şi raţionamentele noastre date de cultură, civilizaţie, morală.

Nu trebue să credem însă că toate conflictele psihice sunt şi patogene, pentru aceasta îi trebue condiţiuni speciale.

Rezumând cele de mai sus, vedem că pentru psihanalişti (Freud, Jung, Bleuler) maladia psihică consistă în incapacitatea bolnavului de a adapta visul său intim necesităţilor lumii exterioare. Din această imposibilitate de adaptare a inconştientului la viaţa conştientă şi reală rezultă caracterul antisocial al maladiei mentale şi bolnavul devine un alienat (Heuyer, cap. II pag. 59).

Insă, mediul social este acela ce dă impresiunile, mai ales afective şi tot el este acela ce nu le lasă a se manifesta, prin regulele morale estetice, economice.

Deci la baza teoriei freudene stă tot influenţa mediului social şi a restricţiunilor pe care ei le pune.

Erarhia socială

Istoricii şi sociologii ne arată că Revoluţia Franceză (1789) aduce o schimbare fundamentală a organizărei socială:

Vechea societate bazată pe privilegiul nobililor, ai preoţilor şi pe regimul feodal este răsturnată şi înlocuită la 4 August 1789 prin „Declaraţia drepturilor omului", care aduce drept corelar egalitatea tuturor cetăţenilor în faţa legilor.

De atunci şi până în prezent societatea a căutat să aducă la îndeplinire acest desiderat, pentru ca în urma războiului din 1914-1918, Rusia să facă un salt şi o experienţă socială cu totul nouă, instaurând aşa zisul „Comunism" care caută a nivela complect straturile sociale.

Cu toate aceste tendinţe democratice în actuala stare a societăţilor găsim o stratificare a diverselor elemente componente, din care rezultă o diferenţiere socială bazată nu numai pe factori productivi fizici şi mai ales intelectuali (non, minus sau plus valori) ci pe baze economico-sociale.

Din punct de vedere economic societatea actuală are două clase bine diferenţiate şi o clasă intermediară: cei lipsiţi de mijloace pecuniare şi cei ce posedă aceste mijloace.

Până mai acum câţiva ani cunoaştem cu toţi cât de greu era şi cu câte sacrificii putea un element din cele mai dotate din punct de vedere intelectual, dar născut în mediul rural, să ajungă la un oraş pentru a putea să continue cursurile mai departe, să poată străbate prin condiţiunile noi de viaţă şi cerinţele neprevăzute ce să ajungă să se înscrie la o Universitate şi aicea alte lipsuri, alta greutăţi.

Pe când cei ce erau născuţi la oraşe, adesea cu muit mai puţin dotaţi, ajungeau şi poate ajung şi astăzi la situaţiuni la cari nu pot corespunde (de cele mai multe ori) şi odată ajunşi la acest liman al aspiraţiunilor ei sunt supuşi unei suferinţe sufleteşti, năs-

cută din faptul că fiind mai puţin dotaţi de la natură, au o muncă mai istovitoare de îndeplinit pentru a-şi menţine rangul.

De aceia, vom vedea, după trecere de ani, instalându-se după constituţiunea fiecăruia, inclinaţiuni fie spre toxico-manii, în speţă alcoolismul, întrebuinţat ca stimulent, fie spre o psihoză de interpretare, individul simţindu-se faţă de efortul făcut de el un persecutat, un om care trebue să se teamă de tot ce-l înconjoară (ca să nu îşi piardă situaţia).

Natural, că odată ajuns în această ipostază, capacitatea productivă scăzând, în mod automat, se instalează un cerc viţios.

Exodul ruralilor spre centrele populate, industriale, unde lipsurile sunt mai accentuate, unde şi aerul de respirat este deosebit de aerul sănătos al câmpiilor sau al munţilor, contribue, pentru cei mai puţini dotaţi fiziceşte şi psihiceşte la apariţia stărilor anormale sau chiar al psihozelor.

Ruralul venit din un mediu mai mult sau mai puţin moral se găseşte deodată în mijlocul unei promiscuităţi, a unei societăţi pe care nu o cunoaşte, pe care nu are posibilitatea de a o ocoli, în care bolile sociale fac ravaje, în care viciul de cele mai multe ori este atotputernic, în care mizeria este mai mare şi condiţiunile de viaţă mai penibile.

Ce devine un rural mânat de speranţe şi iluzii la oraş ? Muncitor cu braţele, argat, servitoare, prostituată.

Prostituţia, această plagă socială, considerată de unii ca un rău necesar, îşi recrutează cele mai adesea victimile dintre fetele rurale, alungate de mizerie la oraş, pentru a da aicea peste o mizerie şi mai mare.

Când spunem prostituţie trebue a spune: alcoolism şi sifilis (unii medici spun că o prostituată nu depăşeşte trei luni de meserie fără a contracta sifilisul) şi de la aceste două cauze de decădere socială, până la turburări psihice nu este decât un pas de făcut.

Dar chiar dacă ar scăpa de aceste urmări ale meseriei sale tânără prostituată nu ar putea scăpa de toate schimburile adesea fundamentale ale profilului său psihologic: mizeria fizică şi morală la care este supusă în ramura sa de activitate îi va lăsa urme adânci.

Familia

Primul contact pe care omul îl are cu mediul înconjurător este cu familia sa, care reprezintă şi primul nucleu al vieţii sociale.

Din punctul de vedere al influenţelor pe care familia o are asupra noului membru al societăţii, vom trebui să considerăm posibilităţile economico-sociale pe cari părinţii, în organizarea actuală a societăţii, le pot avea atât pentru nevoile lor personale cât şi posibilităţile educative şi morale pe care înţeleg a le pune la dispoziţia copilului lor.

In felul acesta putem împărţi familiile, mai întâi, în două mari grupe:

1. Copilul este crescut de oameni mai mult sau mai puţin străini de el, deoarece sau ambii părinţi sunt nevoiţi a lucra pentru a întreţine casa, sau că ambii părinţi doresc să fie liberi, să poată duce o viaţă „prea modernă" şi nu mai au timpul de se obosi sau a-şi face nervi cu copiii sau în fine nu se pot ocupa din cauza mizeriei fiziologice de ei.

2. Copilul este crescut de mama sa, care îi dirijează primii paşi în viaţă, după metode mai mult sau mai puţin ştiinţifice. In acest cadru sunt două posibilităţi mai frecvente: sau este ţinut în o supraveghere prea severă, luându-i orice iniţiativă, sau este ţinut la un regim prea liber.

Aceste posibilităţi sunt cu totul schematice, deoarece în viaţa reală cauzele pot deveni mult mai complexe, circumstanţele fiind cu mult mai variate.

Dl. Dr. Banu, în comunicarea făcută cu ocaziunea congresului Internaţional al Protecţiunii Copilului de la Frankfurt-pe-Main la 12 Iunie 1938 dă următoarele cifre cu ocaziunea unei anchete făcută în lumea femeilor lucrătoare, relativ la supravegherea copiilor în timp ce mama era la lucru:

Supravegherea făcută de tatăl copilului în		4%
	bunici	26%
	străini	24%
	rude variate	3%
	fără supraveghere	38%

Cifrele de mai sus nu mai au nevoie de nici un comentar.

Dl. Dr. Banu (locul citat) împarte copiii din punct de vedere al îngrijirei părinteşti în următoarele categorii:

a) Copii orfani.

b) Copii neglijaţi: neglijare care adesea nu are nici o legătură cu situaţia materială a părinţilor, deoarece sunt copii neglijaţi fiziceşte, moral şi intelectual în familii destul de avute.

c) Copii abandonaţi: fie imediat după naştere, fie mai târziu din cauza mizeriei.

d) Copii abandonaţi moralmente şi maltrataţi: copii puşi de mici la munci incompatibile cu puterile lor, de a cerşi (cu sau fără mutilaţiuni fizice) sau sunt supuşi la privaţiuni de tot felul.

Ne reamintim cu toţi cazul unei artiste de varieteu din Bucureşti, Str. Popa Tatu, ce îşi ţinea unicul copil (ce o împiedeca de la practica meseriei sale) în o ladă ca şi pe câini, legată şi nemâncată. (Ziarele)

In acest cadru putem pune şi pe copiii rezultaţi din concubinaj, recăsătorirea unui părinte divorţat.

După diverşi autori mortalitatea copiilor până la cinci ani este cu mult mai ridicată la copiii nelegitimi, a căror situaţie este şi mai tristă după căsătoria ulterioară a mamei cu un individ străin.

Din punct de vedere economico-social trebue să considerăm şi promiscuitatea în care adesea trăesc familiile în mediul rural şi la periferiile oraşelor.

Dacă luăm fişele anchetelor sociale vom găsi numeroase cazuri de copii ce trăesc în aceiaşi cameră cu încă 4-8 persoane mari sau mici de sexe diferite. Camerile sunt ne aerisite, cu ferestrele fixate şi adesea nu numai că dorm în aceiaşi cameră dar dorm şi în acelaş pat.

Statistica făcută acum câţi-va ani de Ministerul Sănătăţii pentru ţara noastră, ne arată că la noi mai sunt:

40.000 bordee, aproape 700.000 locuinţe nu au decât o încăpere cu geam fix şi că 2.000.000 locuinţe au pardoseală de pământ.

II

Copilul venind în relaţiune cu mediul înconjurător nu are capacitatea de a deosebi răul de bine, el va acţiona după condiţiunile în care îl pune momentul.

Clemence Royer, (Le bien et la loi morale Pag. 205) spune „Noţiunea de bine şi de rău este aşadar, în fiecare fiinţă conştientă, propoţională cu experienţa pe care a putut-o face sensibilitatea proprie şi experienţa celor ce-l înconjoară.

A. Schiuz (Revue philosophique Martie 1898) în articolu „Moralitatea copilului" ne arată: „Cercul cunoştinţelor sale este aşa de restrâns, încât totul trebue să câştige prin experienţă. Chiar conştiinţa propriei sale existenţe nu este născută odată cu el."

De aceia putem să deducem ce importanţă enormă este pentru formarea viitoare a copilului mediul ce-l înconjoară.

O altă caracteristică psihologică a acestei fragede vârste este: tendinţa destul de accentuată spre egoism.

In familiile cele mai onorabile, educaţia lasă cele mai adesea de dorit, păcătuind prin exces de brutalitate, de absolutism al părinţilor, rămăşiţă a vechiului „Pater Familias".

In privinţa brutalităţilor în scop educativ voiu relata un exemplu, cred destul de demonstrativ din Volumul „Education des jeunes filles" Marion Pag. 68.

„O mamă şi-a biciuit fica, în vârstă de 15 ani, până la sânge, pentru-că a omis vorbindu-i formula: Madame, ma mere".

Să vedem acuma cari sunt condiţiunile de desvoltare a copilului de cele mai multe ori.

Din prima copilărie psihicul copilului este sub influenţa povestirilor adesea înspăimântătoare, este corupt sau prin excese de severitate sau prin excese de dragoste, sau este influenţa unui factor cu mult mai grav pentru psihicul lui tânăr de a vedea pe părinţi făcând deosebire între diverşi fraţi, copilului apoi i se interzice de a face, de a spune unele lucruri, pe cari părinţii lui le face în prezenţa lui, îl obişnuesc la minciună şi înşălăciune din cauza pedepselor prea aspre şi a neînţelegeri sufletului de copil, i se ascund adevăruri, expunându-l a deveni ipocrit şi vicios, sau ca să nu plictisească pe părinţi este trimis să se joace pe străzi, pentru a suferi influenţa decăderei morale, a străzii.

Schematizând psihologia copilului în perioada de timp ce ne preocupă am avea:

1. Egocentrism cu incomplecta desvoltare a personalităţii.
2. Simplicitatea proceselor psihice.
3. Sugestibilitatea şi tendinţă la imitare.
4. Lipsă de discernământ.
5. Totală dependinţă de mediul ambiant.

Luând în considerare aceste caracteristici a copilului între 2 şi 7 ani şi având în vedere şi complexul economico-social şi împrejurările educative în care el se poate desvolta deducem următoarele:

A) Familia cele mai adesea în faţa unui copil, care prin hereditate are unele caracteristice psihologice deosebite de a mediei comune nu face altceva decât să caute să se comporte mai aspru, să-i dea pedepse peste pedepse, pentru ca desvoltarea ulterioară a copilului să fie influenţată în mod nefast.

Pentru copiii abandonaţi moralicește complect sau incomplect, sub influenţa viciurilor părinţilor, lipsiţi de o direcţiune morală eficace, viitorul de cele mai multe ori este ajungerea la pragul instituţiunilor de prevenţie, devenind răufăcători precoci.

B) Impresiunile prime joacă un rol de prim ordin pentru desvoltarea ulterioară a psihului.

C) Influenţele familiei (făcând abstracţie de hereditate sunt un factor determinant al formărei personalităţii sale.

D) Familiile prin lipsă de discernământ (sau chiar prin lipsă de organizare sanitară) nu izolează sau nu decelează copiii normali de cei cu vre'o tară, crescându-i la o laltă după aceleaşi principii ce în esenţă nu sunt decât reflectare stării sufleteşti a părinţilor într'un moment dat.

Noul curent de Igienă Mintală a luat în considerare şi acest viciu de alcătuire a normelor educative.

Ş c o a l a

A 2-a etapă de desvoltare a copilului este aceia în care el începe să învețe, adică în medie dela 7 ani până la 21 ani, cuprinzând din punct de vedere fiziologic două etape deosebite: Copilăria propriu zisă și Pubertatea.

In această perioadă de timp mediul exterior va lucra variat după cum subiectul va fi în prima sau a 2-a perioadă de desvoltare.

Organizarea școlară este așa alcătuită încât copilul este sub influența a trei factorii deosebiți;

1) Școala și mediul școlar pe de o parte.

2) Mediul familiar pe de altă parte.

3) Restul mediului social.

Dacă există o legătură strânsă între familie și școală copilul nu va avea de suferit, organizarea școlară suplinind-o pe cea familiară.

Din nenorocire, însă, în viața practică, nu este totdeauna această armonie.

In această perioadă de timp trebue să ținem seamă de o caracteristică psihologică, că aceasta este perioada de vârstă educativă din evoluția individului, vârsta în care intervenția rațională a individualității pedagogilor și ai societății poate aduce profunde transformări asupra psihicului copilului.

I

Să vedem care este organizarea școlară în țara noastră.

Pentru vârsta preșcolară avem grădinițele de copii (Kinder-garten a lui Fröbel-1782-1852)

La noi în țară prima grădiniță de copii s'a întemeiat în 1879 iar prima școală normală pentru personalul didactic a lor, deabea în 1920. Astăzi în țara noastră funcționează cam 1320 grădinițe. Statistica de acum aproape un deceniu (1931) arată că numeric am avea 1. 042. 140 de copii în vârsta numită de Englezi „vârsta neglijată“ (Negleeted age), dintre cari numai circa 70.000 urmează mai mult sau mai puțin regulat la grădinițele de copii.

Piedestalul fundamental al organizării școlare este format de cursul primar, școala elementară de cultură generală, din care se poate trece în trei direcțiuni deosebite:

a) pentru cei ce nu pot sau nu vor a învăţa mai departe este şcoala complimentară.

b) gimnaziul ce este tot o şcoală de educaţiune generală.

c) şcolile profesionale elementare: agricultură, comerţ, meserii.

Din gimnaziu se poate trece la liceu, universitate.

Din şcoala elementară profesională se poate trece la şcolile profesionale superioare şi de acolo la academia comercială, agricultură, politehnică.

Această organizare cât se poate de logică este supusă criticei în privinţa programelor.

O'Neill E. C. şi Mc. Cormick M. în Buletin of Hygiene Vol. XI Nr. I din Ianuarie 1936 într'un raport asupra modului de traiu zilnic al elevilor de curs primar din ţările anglo-saxone ajunge la concluziunea că numărul orelor de şcoală este prea ridicat şi perioadele de repauz insuficiente, din care cauză ar rezulta pentru elevi:

13% din elevi au o oboseală continuă.

30% „ „ „ „ „ periodică după câteva ore de activitate şcolară.

Iar din cauza situaţiei materiale a părinţilor ar rezulta că: 1/5 din copii iau dejunul în grabă, iar 20% nu au laptele ca element principal.

Tot din aceiaşi sursă informativă reţinem şi faptul că 3/4 dintre copii nu dorm suficient.

Să vedem care este situaţia în ţara noastră.

II

O numărătoare precisă a copiilor între 7 şi 20 ani nu avem, cu aproximaţie am găsit cifre ce variază între 4 şi 6.000.000.

Dl. Dr. Banu într'un articol publicat în Revista de Igienă Socială „Protecţia copiilor în vârsta şcolară", Anul 1936 Pag. 157 ajunge la concluzia că:

41% din copiii de şcoală sunt sub nutriţi la oraşe.

36,9% din copiii de şcoală sunt sub nutriţi la ţară.

Dl. Dr. M. Enescu în revista de Igienă Socială Anul 1931 Pag. 785 arată că şcolile dela ţară cele mai multe sunt în paiantă, nu se pot încălzi, sunt nepodite, fără de latrine, etc.

In acest mediu copilul trebue să trăiască 6 ore zilnic, în o imobilitate, aproape absolută, cu programul şcolar destul de încărcat.

Plecat dela şcoală şi ajuns acasă, părinţi îl pun şi ei în mediul dela ţară la munci, adesea peste puterilor lor.

Din aceste cauze vedem apărând mai curând sau mai târziu o stare de oboseală, ce adesea nu părăseşte elevul în tot timpul şcolarităţii sale.

Efortul susţinut pe care trebue să-l facă elevul, mai ales în perioadele de examen, pentru aşi putea să îşi îndeplinească indatoririle, aspiraţiunite sale, precum şi tensiunea nervoasă la care este supus, pot determina, la cei cu predispoziţiuni speciale stări fie de depresiune, fie de excitaţiune, însoţite sau nu de halucinaţiuni şi stări hipohondriace.

Tensiunea nervoasă se manifestă la unii numai prin turburări vago-simpatice, la alţii, în special la hiper-emotivi prin turburări mai grave.

Ştim, din psihologie, că această perioadă din viaţă este caracterizată prin:

Perioadă, prin excelenţă, a reprezentării subiective, a interpretării impresiunilor primite, a interesului, a cugetărei logice.

Pshiologia copilului mai recunoaşte că la acesta, stările emotive sunt mai accentuate la sexul femenin decât la bărbaţi.

III

La şcoală însă pe lângă datele de mai sus, mai avem un factor, de care trebue să ţinem seamă:

Alături de copii normali sau cu o constituţie care să nu turbure pe cei din jurul lor se mai găsesc o grupă de elevi, cari, în conformitate cu felul actual de oganizare a şcoalei, stau la un loc cu primii şi îşi manifestă rolul lor nefast pentru cei din jur.

Aceşti copii, fac desperarea părinţilor şi a pedagogilor prin tendinţele lor, capriciile, egoismul, lipsa de activitate — răutate şi cruzime — faţă de tot ceace îi înconjoară.

La şcoală ei sunt mincinoşi, simulatori, nedesciplinaţi turburenţi, leneşi şi vanitoşi, cu tendinţe spre vagabondaj, iar când pubertatea apare ei se dedau la onanism, ducând la perversiuni mai târziu.

Influenţa lor se resimte în fiecare clasă de şcoală, ei sunt cei ce dau de lucru şi familiilor şi profesorilor, iar colegii ce îi înconjoară cad prin imitaţiune sau înclinaţiune în mirajul apucăturilor lor.

Deci o altă caracteristică psihologică a acestei perioade de vârstă este imitaţiunea (este în deobşte cunoscut cum elevul caută să îşi imite profesorul in privinţa atitudinilor, gesturilor, felului de a se comporta dar mai ales în privinţa ticurilor pe care profesorii mai ales le manifestă în faţa elevilor.

Serviciul militar

A treia etapă obligatorie din viaţa unui individ este aceia a obligativităţii serviciului militar.

Această a treia perioadă este caracterizată prin deosebirea fundamentală între viaţa omului liber (până la un punct) şi disciplina ce trebue să domnească într'o organizare militară.

Consecinţă a acestui factor este deosebirea pe care o vedem între tânărul recrut şi acela ce este eliberat din cadrele armatei, deosebire ce se operează într'un interval de timp, relativ scurt.

La mulţi această schimbare este în bine, căci în acest mediu militar cunoaşte tânărul recrut, că viaţa îi cere şi datorii şi sacrificii, pe care se învaţă a le judeca şi cântări.

Organizarea militară aducând la un loc oameni cu totul deosebiţi, din punct de vedere social şi psihologic, punându-i să trăescă în acelaş mediu, cerând o disciplină de fier, disciplină, ce aduce după sine o accentuare a fenomenului de „constrângere" poate aduce după sine — la predispuşi — o declanşare a stărilor psihopatice şi a psihozelor.

In genere pentru ajungerea la această finalitate intervine un complex de împrejurări, ce se adaugă fenomenului de „constrângere"

Vrem a vorbi de soldaţii ce vin din mediul rural, la oraşe, pentru a îşi face serviciul militar, civilizaţia trepidantă, faţă de liniştea satului, imoralitatea pe care o găseşte dincolo de zidurile cazărmii, la periferiile oraşelor, mulţimea cârciumilor puse în vecinătatea cazărmii, amestecul cu camarazi pe care viciul a pus stăpânire, prezenţa între camarazi a unor elemente cu evidente degenerescenţe, formează o ambianţă care, pentru cei cu predispoziţii, este favorabilă evidenţii de stări psihopatice şi psihoze.

In timpul serviciului militar putem să observăm toată gama de boli mintale: epilepsia, foarte adesea în urma unui traumatism, stări maniacale sau depresive, ciclofrenii, deliruri sistematizate, debuturi de schizofrenii, alcoolismul (destul de răspândit în unele arme — aviaţia).

II

Tot în cadrul acesta al „Serviciului militar“ aşezăm noi şi capitolul „Influenţei răsboaelor“;

Acest paragraf de dynamism exagerat al colectivităţi, de răsturnare a întregii organizări sociale, din nenorocire de aşa mare actualitate, a fost un capitol mult studiat şi biliografia este cu mult mai vastă decât posibilităţile contribuţiunilor pe care ne impunem a le arăta.

Făcând un scurt istoric al chestiunei vom avea şi diversele doctrine ce au călăuzit până în prezent spiritul psihiatric:

In primele trei sferturi ale secolului trecut psihiatri erau unanimi în a recunoaşte că psihozele de răsboiu erau adevăruri de nediscutat şi era unanim recunoscut că răsboaiele ca şi marile cataclisme sociale au un rol predominant în producerea psihozelor. *Belhomme, Brière De Boismont, Georget, Guislain, Pinel, Esquirol*, etc. considerau că emoţiunile, cauzele morale sunt predominante în producerea maladiilor mintale şi că ele însăşi sunt suficiente pentru a provoca psihoze.

In ultimii 30 de ani ai secolului trecut, apoi în secolul nostru răsboiul ruso-japonez şi răsboiul din 1914 — 1918, aduce o răsturnare a vechilor concepţiuni.

Magnaau, Bouchereau, Legrand Du Saulles, caută să reducă rolul emoţional în geneza psihozelor din timp de răsboiu introducând noţiunea de predispoziţiune, întrevăzută de către *Maudsley* şi *Greisinger*.

In fine *Dr. Imianitoff* în teza sa; „Rolul emoţiunilor în geneza psihozelor“ (Paris 1917) susţine că „Numărul de alienaţi nu este mărit în cursul marilor mişcări sociale şi că factori fizici intervin cu aceiaşi putere ca şi factori emoţionali pentru a face să apară la predispuşi turburări psihice până atuncea latente“.

Alţi autori, se aranjează între aceste două curente contradictorii; Sunt factori ocazionali şi factori predispozanţi. In grupul factorilor ocazionali ei aranjează oboseala fizică, mizeria fiziologică, intoxicaţiunile de origină endogenă (gastro-intestinale, hepatice, renale) etc.

Aceşti factori ar fi mai ales importanţi în răsboaiele de durată.

Dacă luăm volumele publicate în diverse ţări în urma răsboiului din 1914-1919 găsim mult răspândită noţiunea de: psiho-nevroză emotivă sau Maladia lui Dupré, numire ce nu mai are nevoe de nici o definiţiune, şi care ar avea ca fundament constituţia

emotivă descrisă de *Dupré* (1909-1910).

Un fapt caracteristic este dat de marele număr de entităţi morbide descrise în urma răsboiului, dar care la o critică mai aprofundată nu au putut rezista ci s'au înscris în vechile şi clasicele forme psihiatrice.

In felul acesta şi pentru ilustrarea celor spuse mai sus am avea „Psyhoza" descrisă de *Milian*(Paris Medical, 2 Ianuarie 1915) sub numele de „Hypnoza luptelor" şi care a fost apoi încadrată în grupul Confuziuni mintale cu delir oniric halucinatoriu.

Din cele de mai sus se vede că răsboaiele lucrează şi ele ca şi ceilalţi factori sociali numai pe terenuri predispuse şi că factorul ocazional emotiv sau fizic: fac să isbucnească starea morbidă latentă.

Profesiunea

Până la războiul mondial din 1914 puteam să facem o demarcaţiune netă între mediul rural şi cel urban în privinţa unora dintre bolile mintale, cum ar fi paralizia generală.

In ultimii 22 de ani această demarcaţiune nu se mai poate face, deoarece statisticele intervenite în aceşti ani ne arată o creştere îngrijorătoare a numărului de paralitici generali din mediul rural şi cel urban.

Explicaţia acestui fenomen ar fi, după majoritatea autorilor psihiatrici, datorit vieţii speciale dusă în timpul războiului.

Statisticele întocmite de Spitalul Central al Institutului superior de sanătate, ne arată că numărul de paralizii generale, tratate în spital, ajung la un număr proporţional cu mult mai mare decât al celorlalte psihoze (pentru anul 1935 bărbaţi şi femei 2.27%) .

La noi în ţară muncitorii dau procentul cel mai mare de bolnavi mintali 22.7%, după care urmează funcţionarii cu 14.5% şi meseriaşii 13%, iar meseriaşii dau un contigent relativ mic 1.3% (anul 1935). Tot din aceiaş isvor informatiiv de mai sus deţinem un fapt destul de interesant: femeile ce stau acasă, fără nici o profesiune dau un procent de 23.5%.

Luând în considerare datele de mai sus să vedem ce concluziuni practice putem trage:

Muncitorii au de obiceiu în locuinţele lor o lipsă de confort şi de igienă revoltătoare, când intri în mica lui cămăruţă, pe jos cu pământ, unde stau înghesuiţi soţie, copii, animale domestice, un miros caracteristic te isbeşte, un miros de mizerie, pe care munca fizică a capului de familie, muncă istovitoare, plătită cu 30 - 80 lei pe zi, nu o poate înlocui.

Şi aceasta când lucrătorul, nu este alcoolic, om care să-şi lase familia fără pâine, ca el să-şi irosească salariul la cârciuma din apropiere, fiindu-i silă să se mai întoarcă acasă sau căutând să-şi uite necazurile!

Alcoolism, oboseală, mizerie, tuberculoză sunt răuri inseparabile.

Funcţionarii dau un procent destul de ridicat de bolnavi mintali.

Cercetând statisticele găsim un fapt demn de relevat:

Un mare număr este dat de funcţionarii ce au ca studii liceul complect sau incomplect: ceace ne arată că la această clasă socială trebuie să ţinem socoteală de factori deosebiţi:

Funcţionarul ce nu îşi are un capital moral şi intelectual complect, este cel care cade cu mai mare uşurinţă primejdiilor mediului înconjurător, el este incontinu în o tensiune psihologică: prin efortul intelectual pe care trebue să-l cheltuiască, pentru a se menţine la rangul ce-i este dat, cât şi prin condiţiunea de inferioritate la care este supus prin prezenţa celor cu studii superioare ce îl întrec cu uşurinţă. La aceasta se adaugă adesea lefurile de mizerie. *Duprat* ne spune că: Sărăcia este întotdeauna periculoasă fizicului şi psihicului

Meseriaşii, prin felul meseriei lor, pot fi câte odată expuşi de a face psihoze sau stări psihopatice, deaceia şi procentul mare arătat mai sus.

Sunt meserii în care lucrătorul este silit a îngera, a inhala, substanţe care cu timpul să devină toxice:

Cei ce lucrează cu plumb, cu mercur, alcool, care 8 ore pe zi stau în aerul saturat de vapori toxici, ne dau un număr relativ mare de psihopaţi.

Aceiaşi lipsă de higienă, de îndrumare spre o viaţă mai superioară îşi manifestă şi în acest domeniu opera nefastă.

Am arătat mai sus numărul mare de femei ce suferă de boli psihice, şi care nu au nici o meserie.

In acest caz trebue să ţinem cont de cauzele generale descrise mai sus, cât şi de cauze particulare individuale fiecărui caz în parte. Lipsa de cultură, lipsa de igienă, maltratările adesea ale soţului ce vine acasă sau prea obosit, sau în stare de ebrietate, grija că nu are posibilitatea de a face faţă diverselor cheltueli necesare gospodăriei, la care se adaugă invidia - atât de răspândită în sexul femenin, luxul, dorinţa de a părea (efecte a lipsei de cultură şi morală)

Toate aceste cauze ar putea explica mareie număr de femei „casnice“ ce îşi plătesc tributul spitalelor de boli mintale.

Deci rezumând cele de mai sus vedem că:

Profesiunile joacă un rol important în producerea psihopathiilor.

Numărul mai mare de bolnavi mintali îl dau nu cei ce au cheltuit o mai mare energie nervoasă pentru a învăţa, ci cei ce sunt mediocri sau inferiori din punct de vedere cultural.

Condiţiunile sociale au influenţă covârşitoare asupra indivizilor

prost hrăniţi, lipsiţi de o locuinţă igienică, prost îmbrăcaţi, ce nu au timpul de a se instrui, absorbiţi întotdeauna de griji nenumărate.

Ei sunt fatal condamnaţi la oboseală, la sleirea puterilor fizice şi psihice şi de aicea la stări psihice patologice. Ei sunt în imposibilitate de a lupta în contra acestor cauze, cercul în care ei se învârtesc fiind vicios.

In ţara noastră, de un scurt interval de timp s'a născut un curent nou, pentru lucrători reprezentat de formaţiunea:

„MUNCĂ şi VOE BUNĂ„

Religia

Istoria ne arată că în trecut, în special în timpul atotputerniciei papalităţii, a răsboaielor religioase, a schismelor, ideilor religioase erau de o mare importanţă pentru societatea din acele vremuri dar tot odată erau un factor tot aşa de însemnat pentru producerea psihozelor individuale şi mai ales colective.

Scăderea puterei papale aduce după sine o diminuare a numărului de bolnavi mintali cu fond superstiţios, mistic, religios.

Din însăşi această constatare istorică reese importanţa religiilor ca factor determinant sau simptomatic a anumitor psihoze.

I

Cercetările specialiştilor au arătat că în orice credinţă religioasă ar intra două elemente psihologice (T. Ribot. Psihologie des Sentiments Ed. II F. Alcan pag. 307):

Un element intelectual care constitue obiectul credinţei.

O stare afectivă, un sentiment care-l însoţeşte şi se exprimă prin acte.

La cei ce lipseşte acest al 2-lea element, sentimentul religios este necunoscut, inaccesibil şi acelui om nu-i rămâne decât concepţiuni abstracte, metafizice.

Trebue să remarcăm încă un element, important pentru problema noastră;

In sentimentul religios avem două tendinţe:

Un sentiment de frică, egoist, ce are grade variate dela spaimă, înfricoşare, groază până la neliniştea vagă, datorită credinţei în o putere necunoscută, misterioasă care scapă puterei de pătrundere a inteligenţei omeneşti, care ne poate folosi, dar care ne poate şi păgubi.

Al doilea caracter este elementul social, de adunare a maselor, de egalizare a claselor, de morală superioară.

Primul caracter, de care am vorbit mai sus, cel egoist este şi el format la rândul său din două tendinţe:

Una ce este caracterizată prin frică, stări penibile, depresive: frică, teamă, veneraţie, respect-sentimente de dependinţă.

Cea de a doua este caracterizată prin stări agreabile şi expansive: admiraţie, încredere, dragoste, extaz — sentimente de atracţie.

II

Credinţa este sădită în timpurile noastre din primele zile ale copilăriei.

Educaţia religioasă adesea este făcută în familie şi şcoală după două tendinţe deosebite:

1. Un spiritualism exclusiv ce poate conduce la un misticism precoce.

2. Un materialism excesiv, ce poate duce la erori superstiţioase, ducând fie la fanatismul orb, fie tocmai contrariul, scepticismul.

III

Din punctul de vedere ce ne interesează trebue să remarcăm că în psihiatrie întâlnim turburări ale sentimentului religios, foarte rar izolat, cel mai adesea sub formă de simptom în afecţiuni variate dar care le am putea divide în:

Forme depresive sau astenice.

Forme exaltate sau stenice.

Formele depresive isbucnesc pe un teren melancoliform, meditativ, schizofrenoid.

Caracteristicele sale ar fi: o scoborâre a forţei vitale, frica de la scrupul până la teroare şi ideia fixă, obsedantă.

Pacientul se crede culpabil, dispreţuit, condamnat, el se poate plânge de greşeli şi crime imaginare, însoţite fiind de halucinaţiuni auditive, vizuale sau cenestezice.

Formele exaltate: însoţite de megalomanie, (profet, ales de Dumnezeu, chiar Dumnezeu în formă pământească sau fondator de religii noi).

Deci în patologia mintală vom întâlni un fond mistic în următoarele cadre nosolgice:

Epilepsie, hysterie, psihozele depresive şi melancoliforme, delirurile hipohondriace, delirurile de persecuţie, de grandoare.

Natural că aceste turburări ale sentimentului religios nu survin de cât atunci când terenul este preparat prin heriditate încărcată şi constituţie.

Din punct de vedere medico-legal aceşti bolnavi — exaltaţi — pot cu uşurinţă să comită crime, fie sub imperiul ideilor lor de superioritate faţă de media comună, fie sub imperiul halucinaţiunilor pe care le au.

IV

Rezumând cele de mai sus vedem:

Sentimentul religios, ca factor individual şi religios, ca factor social, au o mare importanţă în producerea psihozelor, anumite, atunci când dau de un teren predispus.

Psihozele, în care găsim elementul religios sau mistic, sunt sau de colorit depresiv sau de colorit expansiv.

Civilizaţie

In capitolele precedente am căutat să arătăm influenţa diverselor organizări sociale asupra individului şi rolul pe care acele organizări îl au în declanşarea stărilor psihopatice sau psihozelor.

In acest capitol vrem a trece în revistă, sub denumirea generală de „CIVILIZAŢIE“ ansamblul de manifestaţiuni, la care un ins din societatea noastră este martor sau mai adesea este un element activ.

Dela început trebue a recunoaşte că termenul de civilizaţie este un termen foarte elastic care are nevoie de lămuriri.

Prin civilizaţie se recunoaşte în genere progresul industrial, tehnic şi a comodităţii vieţei ce decurge din acest progres.

Dar noţiunea de civilizaţie mai are un înţeles cu mult mai superior, acela de „progres moral“ a unui popor.

I. Romagnosi în „Genesi del diritto penale“, pagina 554 ne spune că: „Civilizaţie înseamnă mai ales morala, educaţia, respectul, cordialitatea, activitatea ordonată în vederea progresului social.

I

Presa, literatura, artele, sunt astăzi manifestaţiuni ale civilizaţiei ce au pătruns mai mult sau mai puţin adânc în toate straturile sociale.

Deci influenţa lor va fi cu mult mai mare cu cât o ţară va ocupa o treaptă mai înaltă de desvoltare şi deci de civilizaţie.

Presa, această a patra putere din orice ţară şi care are un mare rol în viaţa actuală a statului, este cu toate acestea un pericol pentru sufletele tinere, debile, cu tare psihice.

Pericolul este reprezentat de existenţa aşa ziselor rubrici de „Fapte diverse“, în care cu lux de amănunte se dau adesea istorii înfricoşătoare, crime „fioroase“, etc.. Medicii legişti şi psihiatri, încă din timpuri relativ vechi au arătat acest pericol (Legrand Du Saulle 1864, în lucrarea „La folie devant les tribunaux“).

Literatura desvoltându-se mult, a lăsat să se întindă în mod

parazitar, o pseudo-literatură, cum ar fi cea poliţistă şi cea imorală, cari formează adevărate pericole pentru spiritele tinere şi cei cu constituţiuni anormale. Chiar literatura superioară, a fost adesea, cauză de crime pasionale.

Arta, în genere, cu celelalte manifestări ale ei ; plastică, ritmică, etc. ce îşi poate arăta influenţa în bine prin ridicarea nivelului intelectual şi moral a unei naţiuni, după cum ne arată şi Schiller, în schimb prin deformările artistice, prin creare de şcoli şi curente noi, deformări care adesea traduc tendinţele josnice ale autorităţilor sunt un element, nu de cultivare a idealurilor frumosului, a contemplaţiuni şi a armoniei, ci de a deştepta în individ senzualitatea, diminuâd sentimentul moral, formând adesea pentru psihanalist un vast teren de cercetare.
Este suficient a lua ca exemplu dansul, care dela o manifestare artistică a ajuns la o formă adesea imorală, trepidantă, lipsită de estetică.

Progresul tehnic a adus după sine naşterea unei noui arte : cinematograful.

Natural că nu vom vorbi despre subiectul aşa zisului scenariu (ce este supus cenzurei) ci vom căuta să arătăm influenţa filmelor în genere asupra psihicului şi să vedem marea lor influenţă.

Oare nu vedem adesea pe câte un „cinefil“ îmbrăcându-se, comportându-se după modelul marei vedete „X“, mergând până acolo încât schimbarea personalităţii este aproape completă, deoarece nu numai fizicul este modificat după model dar chiar felul de a gândi, de a simţi a modelului sunt copiate şi puse în practică şi atunci când deşteptarea din acest vis va veni, când lumea reală îşi va lua locul în mijlocul împrejurărilor nefavorabile, când decepţia, isvorâtă din vis şi bazată pe realitate, va apare, nu va lăsa nici o urmă în o constituţie schizoidă, perversă, paranoidă etc.?

Societatea modernă, însă mai are şi alte posibilităţi de influenţare :

Luxul, jocurile de noroc, invidia pentru că un altul a putut parveni, prin mijloace independente de voinţa lui, în locuri nemeritate, lupta pentru existenţă, formează tot atâtea cauze de chocuri emotive la cei predispuşi şi care prin constituţie nu pot a le face faţă.

In producerea stărilor psihopatice din aceste cauze trebue să ţinem cont şi de un factor nou : sentimentul de inferioritate, pe care-l are cel ce nu a putut să ajungă acolo unde alţii au ajuns şi care prin aceasta umilesc pe cei dintâiu.

Rezumat şi discuţia faptelor

Rezumând cele descrise în capitolele precedente vedem că:

Noţiunea de individ, cu un caracter de accentuat egoism s'ar părea la o primă privire că este antagonistă cu noţiunea de societate, ce cere elementelor ce o compun un evident altruism.

Totuşi, egoismul individual şi altruismul social sunt două noţiuni ce se pot incadra în o singură noţiune, acea de societate: familie, stat.

Individul în societate nu poate veni liber de orice sarcină: el moşteneşte de la părinţii săi unele caractere prihereditare, ce formează personalitatea înăscută a insului.

Problema heredităţii, formează însă şi pentru actuala stare de lucruri, un capitol ce a scăpat până în prezent de indiscreţia savanţilor, formând unul din punctele cele mai obscure a ştiinţei moderne.

Cu toate acestea nu trebue să uităm că hereditatea apare ca un factor clinic de o importanţă covârşitoare atât pentru viaţa normală cât şi pentru cea patologică.

In domeniul heredităţii s'a făcut un pas mare prin apariţia legilor lui *Gregor Mendel* (abatele Mănăstirei Augustine din Brunn, Austria) cunoscute de prin anul 1900 şi legile lui *Francisc Galton* (legea heredităţii ancestrale şi legea regresiuni.)

Psihologic vorbind deci individul ar fi produsul heredităţii, constituţiunii sale şi a mediului în care trăeşte.

Societatea formează mediul natural şi neînlăturat al individului, deoarece un om, care să trăească în afară de societate, oricare ar fi ea, este o aberaţiune. Până şi „Emil" a lui Rousseau ia contact cu lumea exterioară la început prin perceptorul său.

Această societate influenţează asupra individului lucrând prin constrângere şi determină sentimentele superioare, modifică aspectul şi manifestările instinctelor, îl asimilează şi-l formează după scopurile urmărite de colectivitate.

In această privinţă logica ne arată că numai prin acest procedeu de influenţare a individului de către societate se pot obţine elemente sociale de valoare.

Societatea, formată din indivizi cu mentalitatea şi conştinţa asemănătoare, este pentru elementul izolat un focar de energie, gândire, sentimente, de înfăptuiri pe care izolarea de mediu le ar fi făcut imposibile, însă nu poate să determine în individ inteligenţe.

Individul, este înţeles în funcţiune de societatea în care trăeşte.

Pentru ajungerea acestui scop, natural, societatea a trebuit să îşi impună punctul său de vedere insului, prin ajutorul constrângerei sociale, şi a eliminării neconformiştilor.

Primul contact dintre organizarea socială şi turburările psihice ale indivizilor ar fi datorit acestei constrângeri sociale, deoarece neadmiţând părerile mulţimei mă izolez de mediu în care trăesc, iar societatea, graţie puterei sale, mă va pedepsi, frica de pedepsă aducând după sine turburări nervoase şi psihice la cei predispuşi (numai la aceştia, căci istoria ne arată de exemplu în Rusia ţarilor o mulţime de conspiratori, isgoniţi din societatea rusească, dar cari nu au făcut psihoze).

Alţii, din frică, caută să nu îşi manifeste ideile, credinţele lor, ba mai mult nici nu caută a se gândi la ele, ci alungându-le din conştinţa lor în fundul cel mai ascuns al inconştientului, de unde pot reveni în un moment de relaxare sufletească sau de emoţiune fie prin symboale fie prin o exagerată comportare de aprobare a ceace ei dispreţuesc, comportare ce apare şi atuncea când trebue, dar mai ales când nu trebue. Deci psihanaliza, pornită de Freud, pentru găsirea symboalelor determinate de complexul lui Oedip, poate tot aşa de bine să caute a determina fondul ideilor unei societăţi din timp dat, ce nu pot fi asimilate de un individ.

Existenţa claselor sociale, deosebirea ce se face între mediul social rural şi cel urban, chocurile emotive din cauza mizeriei morale şi fizologice precum şi a lipsurilor materiale pot determina la indivizi cu predispoziţii anumite, unele stări psihice anormale: iritabilitate, irascibilitate, deprimare, tendinţă la acte de violenţă, mergându-se până la isbucnirea de adevărate psihoze.

Familia, şcoala, armata, profesiunea, civilizaţia cu aspectul lor aşa de trepidant poate determina prin carenţele şi exigenţele lor stări asemănătoare cu acele descrise în paragraful precedent.

Despre religie nu trebue să mai insist deoarece din istorie

cunoaştem influenţa sa, iar în timpurile mai noi naşterea a atâtor secte religioase duce pe mulţi la un fanatism ce este patologic.

In fine războaiele şi revoluţiunile, fiind nişte ruperi bruste ivite între individ şi colectivităţi, având un caracter eminamente dynamic sunt factori de o importanţă covârşitoare în patologia mintală.

Poate mediul social să creeze şi cadre nosologice speciale?

Pentru acei ce au urmărit bolnavi în spitale un timp mai îndelungat răspunsul la această întrebare este negativ, deoarece chocurile pe care societatea le poate produce îmbracă de cele mai multe ori formele de psihoze obişnuite şi vor determina după constituţia individuală a fiecăruia, fie stări depresive şi melancoliforme mergând până la melancolia franşă, stări observate în urma unui choc provenit de exemplu de vederea unui loc ce trezeşte groaza, fie stări de excitaţiune maniacală, sau confuziuni, fie psiho-nevroze: epilepsie, isterie, neurastenie.

In fine, nu putem trece sub tăcere, două cadre psiho-patologice descrise unul în urma războiului din 1914-1918 şi anume psiho-nevroza de reacţiune, celălalt cu mult mai nou, descris în ultimii ani sub numele de „psihoză de actualitate".

Aceste două modalităţi de comportare patologică a individului, în faţa unei împrejurări neaşteptate sau a unui choc emotiv, din punct de vedere simptomatic nu au caractere deosebite ele fiind încadrate în simptomatologia obişnuită, deosebirea făcându-se pe bază etiologică.

Această problemă a determinărei psihozelor de către factori sociali, are o importanţă multiplă:

Teoretic, alături de cauzele patologice obişnuite ale patologiei generale, vom găsi şi cauze sociale.

Practic, pentru medicina legală, civilă şi militară, importanţa este destul demare considerând în medicina legală expertizele făcute delicvenţilor, iar în medicina legală militară desele cazuri de simulaţiune sau de reacţiuni la împrejurările speciale din timpul serviciului militar din timp de pace şi din timp de război.

Tot practic, profilaxia boalelor mintale şi mai ales igiena mintală propriu zisă, nu pot să se desvolte fără o cunoaştere aprofundată a etiologiei, ce am căutat să arătăm că poate fi şi socială.

Natural, în acest cadru de igienă mintală s'ar putea acţiona în două moduri deosebite, din nefericire însă, unul din aceste moduri scăpând în organizarea actuală a societăţei de putinţa de a fi influenţat; nu ne rămâne decât să căutăm să: „asigurám condiţiuni cât mai bune de desvoltare intelectuală" şi de activitate spi-

rituală, atât pentru copii, cât şi pentru „oamenii de toate vârstele“ (Rev. România Medicală Anul 1940, Nr. 7. Directive noi în igiena mintală, Prof. Dr. Tomescu, Dr . D. Constantinescu, Dr. D. L. C. Ionescu).

Din aceste date asupra problemei putem trage următoarele concluziuni:

Concluziuni.

1. Individul este produsul eredităţii, constituţiei sale şi a mediului social în care trăeşte.

2. Existenţa ierarhiilor sociale, a mizeriei materiale şi fiziologice, carenţa familiei, şcoalei, armatei, profesiunilor cât şi exigenţele lor, pot produce, la cei cu tare ereditare şi constituţii psihologice morbide, isbucniri de psihoze sau stări psihopatice.

3. In afara declanşărei psihozei de reacţiune sub formă de psihoză de actualitate, care este un cadru nosologic — trăsătură de unire între sociologie şi psihiatrie,— mediul social, nu formează în domeniul patologiei mintale, cadre nosologice speciale, ci poate favoriza apariţia unor psihoze constituţionale sau toxi-infecţioase.

4. Manifestaţiunile excesiv dinamice ale mediului social cum, ar fi răsboaiele şi revoluţiile, pot provoca simptome de un colorit particular, ce se încadrează, unele în cadrul psihozelor de reacţiune, altele în celelalte cadre nosologice.

5. Mediul social poate să aibă influenţă indirect asupra indivizilor prin propagarea bolilor sociale şi a intoxicaţiunilor.

6. Mediul social singur, fără ajutorul eredităţii şi al constituţiei adică fără o predispoziţie, nu poate crea psihoze sau stări psihopatice.

Văzută şi bună de imprimat,

Preşedintele Tezei,
(ss) Prof. Dr. P. Tomescu

Decanul Facultăţei,
(ss) Prof. Dr. P. Tomescu

Conclusions.

1. L'individu est le produit de l'hérédité, de sa constitution et du milieu social.

2. L'existence des hiérarchies sociales, la misère materielle et physiologique, la carence de l'éducation familiale, scolaire, militaire, professionnelle ainsi que les exigences qu'elles réclament de la part de l'individu peuvent produire chez des sujets tarés ou ayant une constitution psychologique morbide, l'éclosion des psychose ou d'états psychopath'que.

3. En dehors de la psichoses réactionnelle sous forme de psychose d'actualité, qui est un cadre nosologique — trait d'union entre la sociologie et la psychiatrie, le milieu social ne produit pas, dans le domaine de la pathologie mentale des cadres nosologiques particuliers mais peut favoriser l'apparition des certaines psychoses constitutionnelle ou toxi-infectieuses.

4. Les manifestations excessivement dinamiques du milieu sociale, commes les guerres ou les révolutions peuvent donner naissance à des symptomes morbides ayant un colorit particulier, qui peuvent être classés dans le cadre de la psychoses réactionnelle ou dans les autres entités nosologiques.

5. Le milieu sociale, peut avoir une action indirecte sur les individus par l'intermédiaire des maladies sociales et des intoxications.

6. Le milieu socia, à lui seul et sans l'aide de l'hérédité ou de la constitution, c'est à dire, sans facteur predisposants, est incapable de créer des psychoses ou des états psychopathiques.

Vue et bonne à imprimer,

Le Président de la Thèse,
(ss) **Prof. Dr. P. Tomescu.**

Le Doyen de la Faculté,
(ss) **Prof. Dr. P. Tomescu**

BIBLIOGRAFIE

1. *Achille-Delmas F. et Boll M. La personalité humaine. Flammarion Ed.1922.*

2. *Adler Alfred. Le tempérament nerveux Payot-Paris 1926.*

3. *Allendy R. Classification de caractères. L'Hygiène mentale. Nr. 3 Anul 1929*

4. *Antonescu G. G. Din problemele pedagogiei moderne C. R. 1923.*

5. *Apert. L'hérédité morbide.- Flammarion Paris 1920.*

6. *Baudouin Charles. Psychanalyse de l'art. Félix Alcan 1929.*

7. *Banu Gh. Mari probleme de medicină socială. Göbl 1938.*

8. *Banu Gh. Când trebue să intervie măsurile legislative şi instituţiunile publice, pentru a înlocui carenţa familiilor. Rev. Igienă Socială. Anul 1938. Pag. 375.*

9. *Banu Gh. Protecţia copiilor de vârstă preşcolară şi şcolară în general şi la noi. Rev. Igienă Socială. Anul 1936 Pag. 139, 147.*

10. *Banu Gh. Condiţiunile de viaţă ale colectivităţii şi bolile sociale. Rev. Igienă Socială Anul 1936 Pag. 349.*

11. *Banu Gh. La science de la médicine sociale. Rev. Igien. Social 1 Anul 1939 Pag. 541.*

12. *Bouchut E. La vie et ses attributs. J. B. Baillière et Fils.*

13. *Bowen W. La caracterologie du point de vu biologique. Journal de Neur. et de Psich. Nr. 3 1929.*

14. *Brandza M. Em. Filozofia educaţiei estetice. Cartea Românească.*

15. *Chou C. H. Programul şcolar şi oboseala mintală. Rev. Igienă Socială Anul 1938 Pag. 60.*

16. *Cressin A. Alimentaţia copiilor de şcoală în România. Revista de Igienă Socială Anul 1938 Pag. 369.*

17. *Constantinescu I. Mitrofan, Stoicescu. Troubles mentaux à reactions antisociales survenus tardivement à la suite d'un traumatisme cérébral. Bulletin de la Société de Psych. de Bucarest Anul II Tom III Pag. 193.*

18. Constantinescu Dan şi C. Daniel: Consid. asupra psih. de actualitate.

19. Damaye H. Etudes de psychiatrie sociologique Malone 1925

20. Delmas A. La théorie des actes manqués chez Freud Presse Médicale 1923 Pag. 182.

21. Dide M. Les Emotions et la Guerre. Félix Alcan 1918.

22. Dimolescu A. Constituţie, caracter, temperament. Arta 1931

23. Dimolescu A. Consideraţiuni în legătură cu 1000 consultaţiuni neuro-mintale. Rev. Igienă Socială 1936 Pag. 16.

24. Dimolescu A. Educaţia copilului deficitar şi întârziat mintal. Revista de Igienă Socială 1937.

25. Dugas L. La timidité Félix Alcan Paris 1921.

26. Dumas G. Traité de Psychologie Tome II Félix Alcan 1923.

27. Dumas G. Le refoulement non sexuel dans les névroses. Presse Médicale 1923 Pag. 183.

28. Durkheim E. Sociologia. Cultura Naţională. 1924.

29. Dwelshauvers G. Les mécanismes subconscients. Félix Alcan 1925.

30. Esposel. Considérations générale sur l'hygiène mentale 1925.

31. Fouillée A. Histoire de la Philosophie. Delagrave 1924.

32. Fouillée A La liberté et le déterminisme Félix Alcan 1912.

33. Fouillée A. Tempérament et caractére. Félix Alcan 1921.

34. Fouillée A. La science socialecontemporaine. Hachette. Ed. 3

35. Fontenelle. Hygiène mentale et education. 1925.

36. Foerster. W. F. Şcoala şi Caracterul. C. Segall. Ed. 2a.

37. Freud Sigm. Psychologie collective et analyse du moi. Payot 1924.

38 Freud Sigm. La psychopathologie du la vie quotidienne. Payot 1924.

39. Freud Sigm. Introduction à la psychanalyse. Payot. 1925.

40. Freud Sigm. Totem et Tabou. Payot 1925.

41. Fribourg-Blanc A. Les psichoses de guerre. Rev. Méd. Franc. 930.

42. Garofaldo R. Baron. La criminologie. Félix Alcan 1905.

43. Gauducheau. L'état naturel. Revue d'hygiene Tom. XLIX Nr. 5/927

44. Gheorghiu C. C. Starea actuală a şomajului intelectual şi măsurile de combatere. Revista de Igienă Socială Anul 1936 Pag. 397.

45. Hesnard A. Les psychoses et les frontières de la folie. Ernest Flammarion 1924.

46. Heuyer G. La psychanalyse. Dans le Traité de E. Sergent Maloin 1926. Vol. VII. Tome I. Capitolul II.

47. Hoske H. Die menschliche Leistung als Staatliche und persönliche aufgabe. Revistà de Igienă Socială 1939. Pag. 335.

48. James William. La volonté de croire. E. Flammarion 1920.

49. James William Prècis de psychologie. M. Rivière 1932. Ed. 9a.

50. James William Le pragmatisme. E. Flammarion 1925.

51. Janet Pierre. Les Névroses. E. Flammarion 1924.

52. Janet Pierre La médicine psychologique. E. Flammarion 1924.

53. Ionescu Lucreția-Constanța. Igiena Mintală Teză. București 1940.

54. Kretschmer E. Manuel théorètique et pratique de psychologie médicale. Payot 1927.

55. Krafft-Ebing Folie morale. Friedreich's Blätter 1871.

56 Levi-Valensi J. Précis de psychiatrie Maloine 1920.

57. Lorulot André. Crime et société. Stoch. Delamain 1923.

58. Leroy B. E. Les visions du demi-sommeil. F. Alcan 926.

59. Magnan V. Leçons cliniques sur les maladies mentales. Baillière Ed. 2-a 1893.

60. Maurice de Fleury Le psycho-nevrose émotive. Traité de Sergent Vol VII. Tome I. Cap. IV Pag. 109.

61. Maurice de Fleury L'ame du criminel Félix Alcan 1898.

62. Maxwell J. Le crime et la société. Flammarion 1920.

63. Minovici M. Raport asupra Congresului de antropologie criminală. București. Imprimeria Statului 1896.

64. Morel T. A. Traité de psychiatrie 1860 Paris.

65. Moreau P. La folie chez les enfants. Baillière et Fils.

66. Munteanu L. Considerațiuni asupra stadiului actual al igienii școlare în România. Rev. Igienă Socială Anul 1938 Pag. 216.

67. Obreja Al. Curs de psihiatrie 1925.

68. Pagès L. Quelques considérations sur la psycho-pathologie de la volition Félix Alcan 1926.

69. Pagés L Affectivité et inttelligence. Etude psycho-pathologique. Félix Alcan 1926.

70. Palante G. Précis de Sociologie Félix Alean 1921.

71. Paulhan Fr. Le caractères. Alcan 1913.

72. Paulhan Fr. Esprits logiques et esprits faux. Paris 1914.

73. Preda G. Remarques psychologique de notre guerre et considérations sur les troubles nerveux, psychiques et mentaux dans l'armmée. Convorbiri Literare 1919.

74. Prodescu I. Rezultatele unei anchete Medico-Sociale în populaţia şcolară. Rev. Igienă Socială Anul 1938 Pag. 493.

75. Pătrăşcanu F. Anchetă asupra prostituţiei în Bucureşti Rev. Igienă Socială Anul 1939 Pag. 441.

56. Rădulescu Motru. Curs de psihologie. Cultura Românească 1923.

77. Rădulescu Motru. Personalismul energetic. Casa Şcoalelor 1927.

78. Ralph J. Connais-toi par la psychanalyse. Payot 1924.

79. Raymond Mallet. Psychiatrie de guerre Traité de Sergent Vol VII Tome I Cap. XIV Pag. 459.

80. Régis E. Précis de psychiatrie Gaston Doin. Testut 1923.

81. Ribot Th. La logique des sentiments. Félix Alcan 1920.

82. Ribot Th. La psychologie des sentiments. Félix Alcan 1925.

83. Ribot Th. Psychologie affective. Félix Alcan 1924.

84. Ribot Th. Les maladies de la personnalité. Félix A. 1924.

85. Ribot Th. Les maladies de la volonté. Félix Alsan 1922.

86. Ribot Th. L'heredité psychologique Félix Alcan 1928.

87. Regnault F. L'evolution de la prostitution. Flammarion.

88. Robin Gilbert. L'enfant distrait et inattentif. Rev. Igienă socială Anul 1939 Pag. 125.

89. Rousseau J. J. „Emmil" Casa Şcoalelor.

90. Savage. De la folie morale. Journ. et mental scien. 1881.

91. Sighele S. Le crime a deux. Giard et Brière 1910.

92. Stefănescu D. Igienă Industrială şi Sănătatea Muncitorului Rev. Igienă Socială 1938 Pag. 40.

93. Tomescu P. Igiena Mintală Rev. România Medicală. 1937 Nr. 4

94. Tomescu P. Posibilităţi şi perspective actuale ale psihiatriei. Rev. România Medicală Anul 1930 Nr.9.

95. Tomescu, D. Constantinescu, Ionescu L. Directive noi în igiena mintală. Rev. România Medicală Anul 1940 Nr.7

96. Toulouse. Les causes de la folie. Paris 1896.

97. Villey Desmesaret G. Contributions a l'étude des doctrines en medicine mentale Thèse. Paris 1924.